

Lõpuks otsustab vaid üks – publiku aplaus

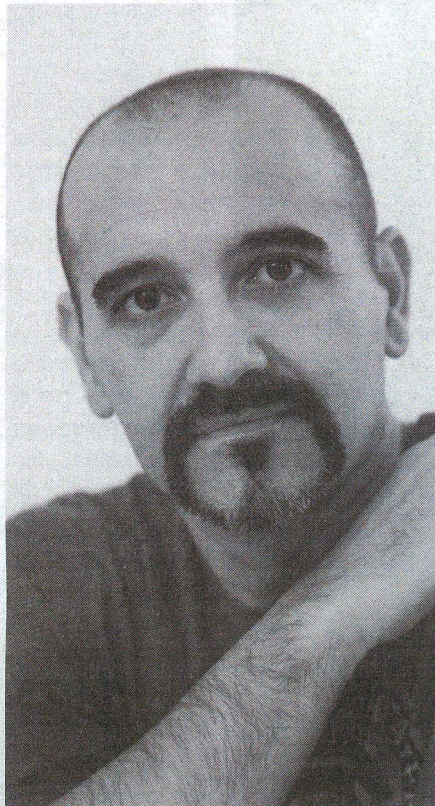
Estonias balleti „Medea” lavastanud Gianluca Schiavoni loodab järgmise tööna võtta siin ette „Macbethi”.

PIRET VERTE

Märtsi keskel tõi itaalia koreograaf ja lavastaja Gianluca Schiavoni Estonias lavale Medeia müüdil põhineva samanimelise balletilavastuse. Schiavoni kunstnikukarjäär algas varakult rolliga filmis „Julgus rääkida”, mille eest anti talle Giffoni filmifestivalil (1987) parima näitleja auhind. 1992. aastal lõpetas ta Teatro alla Scala akadeemia ja liitus teatri trupiga, kus tema kanda jäid solisti- ja esitantsija rollid nii klassikalistes balleti- kui ka nüüdistantsulavastustes. 2006. aastal lõpetas ta Roomas Sapienza ülikooli kirjanduse ja filosoofia erialal, tema õpingute keskmes olid teatri ja etenduskunsti ajalugu. Samast aastast on ta tegutsenud koreograafina pärast debüüti soololavastusega „Andromeda” (Teatro Manzoni), millele järgnes sama teatri tellimusel „Orion”. Tema loominguga hulka kuuluvad balletid „Amnios” (2008), „Šokk” (2009), „Teras” (2010), „Teine Casanova” (2011) jt. Praegu töötab Schiavoni La Scala koosseisulise koreograafina.

Kuidas sai alguse teie koostöö Eesti Rahvusballetiga?

Toomas Eduriga kohtusime esimest korda juba aastaid tagasi tantsijatena, kui ta esines La Scalas. Teistkordsel kohtumisel oli temast saanud Tallinnas balletijuht ning Estonia trupp andis Veneetsias „Pähklipurejaga” oivalisi

Gianluca Schiavoni

Liina Viru

keeruline sättida proovigraafikut, sest Estonia trupp tantsib väga palju: kaks- kolm etendust nädalas. Aega oli siiski piisavalt ja saime lavastuse valmis isegi nädalase varuga. Aja planeerimine oligi algul peamine raskus, aga pean tunnistama, et – palun vabandust La Scala ees – lõpuks toimis koostöö isegi paremini.

hoolikad ning mulle tundub, et lugu joonistub meie tõlgenduses selgelt välja. Seega usun, et publikul ei ole tarvis end eriliselt ette valmistada, vaid võib tulla nautima kõige olulisemat – emotsioone, mida pakuvad tantsijad, muusika, laval hargnev lugu. Tegelikult olen veendunud, et kui peab liiga palju mõtlema, on teoses midagi valesti. Kunst tekitab emotsioone! Mind ka hoiatati, et publik ei pruugi lugu teada, ent müüt on oma traagilisuses nii tugev ja lihtne, et see võib küll meeldida või mitte, aga arusaamine ei tohiks küll raskusi valmistada.

Miks langes valik just Medeia müüdi kasuks? Mis võiks selles kõnetada tänapäeva inimest?

Sest mulle meeldib veri! Teen muidugi nalja. Valisin Medeia, sest tegemist on erandliku müüdiga. Selle peategelane on tugev naine ning näiteks minu kodumaal läheb see lugu inimestele eriti korda nüüd, kui naise roll ühiskonnas on kasvanud. See tragöödia on tõeliselt muljetavaldav näide, kui kaugele võib minna naine oma armastuses. Levinud arusaama kohaselt on Medeia lihtsalt rumal, paheline või hullumeelne naine. Selles peitub tõetera, aga see pole kaugegtki kogu tõde. Müüdi tausta uurides selgub, et antiikajal oli lastel, kelle isa oli pere maha jätnud, väga trööstitu saatust. Ühiskond ei võtnud neid omaks ja keegi ei kandnud nende eest hoolt. Pärast Iasoni reetmist otsustab Medeia

Püüdsin tuua publiku ette mõned tugi-punktid, milles loo pöördelisemaid hetki ära tunda. Kuigi draama on väga oluline, usun, et minu liikumine avab ja seletab lugu paremini. Tagasiside on kinnitanud, et minu liikumise jõulisus, sensuaalsus, elegants, vahel ka mitmeti mõistetavus manavad tähenduslikud hetked väljendusrikkalt silme ette.

Kreeka tragöödia ei meelesta just õnnelikule lõpule. Kas publik peaks etendusele tulles varuma taskuräti-kuid?

Loodan küll! Tõepoolest, lavastuses on hetki ... Olnud kaks kuud lavastusprotsessi sees, on mul muidugi raske hinnangut anda. Lavastajana pean kontrollima, et dekoratsioonid, kostüümid, muusika, tantsijad, valgus – kõik osised – oleksid paigas, ent aeg-ajalt püüan end distantseerida ja vaadata tervikpilti. Mõned stseenid on tõepoolest väga-väga ilusad ning samal ajal väga-väga kurvad: näiteks Schnittke muusikaga viimane stseen, kui lavale ilmub altar. Kui elada juhtunusse sisse, toob see lausa kannanaha ihule. Juba esimesel korral orkestriga finaali kuulates oli see minu arvates imeline. Muidugi tuleneb juba libretost, et lugu ei ole õnneliku lõpuga, ent muusika, valgus, kostüümid ja muidugi tantsijad on fantastilised ning võimendavad neid emotsioone.

Olen tantsijatega äärmiselt rahul, nii kõigi solistidega kui ka rühmaga. Eriti keeruline on veel nii noori inimesi haarata kaasa loosse, kus ema tapab oma lapsed. Pole sugugi hõlbus ette kujutada, et keegi on millekski selliseks võimeline. Ei saa unustada ka lavastuses osalevaid lapsi. Kuidas neile selgeks teha, et etenduse lõpus nad surevad ja on kaetud rohke verega? Kuidas seletada neid

Samast aastast on ta tegutsenud koreograafina pärast debüüti soololavastusega „Andromeda” (Teatro Manzoni), millele järgnes sama teatri tellimusel „Orion”. Tema loominguhulka kuuluvad balletid „Amnios” (2008), „Šokk” (2009), „Teras” (2010), „Teine Casanova” (2011) jt. Praegu töötab Schiavoni La Scala koosseisulise koreograafina.

Kuidas sai alguse teie koostöö Eesti Rahvusballetiga?

Toomas Eduriga kohtusime esimest korda juba aastaid tagasi tantsijatena, kui ta esines La Scalas. Teistkordsel kohtumisel oli temast saanud Tallinnas balletijuht ning Estonia trupp andis Veneetsias „Pähklipurejaga” oivalisi külalissetendusi. Koostööni jõudsimeni, kui andsin plaadi oma töödega ühele meie mõlema sõbrale ja tema viis selle omakorda Edurile. Muidugi on balletijuhi laual tuhandeid selliseid pakkumisi, aga seekord mul vedas: ta vaatas La Scalas minu lavastust „Teine Casanova” ja muudki. Minu looming meeldis Edurile, ta helistas ja tegi koostööettepaneku. Võtsin selle võimaluse rõõmu ja tänuga vastu. Hakkasime arutama, kas tegemist peaks olema abstraktse või jutustava balletiga. Publikule mõeldes langetasime otsuse viimase kasuks ning sealt polnud kuigi pikk tee „Medeani”. Esitasin ideed balletijuhile, kellele need meeldisid, ja alustasimegi tööga. Tõsi, sobiva muusika leidmine osutus küllaltki pikaks ja keeruliseks protsessiks, aga tulemuse üle olen väga õnnelik.

Mille poolest erineb kogemus Eesti Rahvusballetiga tööst koduteatris La Scalas?

Olnud ise La Scalas tantsija, näen, kui võrd on siinsed tantsijad hingega asja juures. Nad on äärmiselt kiired, täpsed ja – mis kõige tähtsam – näivad protsessi tõesti nautivat. Alguses oli mõnikord

Gianluca Schiavoni

Liina Viru

keeruline sättida proovigraafikut, sest Estonia trupp tantsib väga palju: kaks-kolm etendust nädalas. Aega oli siiski piisavalt ja saime lavastuse valmis isegi nädalase varuga. Aja planeerimine oligi algul peamine raskus, aga pean tunnistan, et – palun vabandust La Scala ees – lõpuks toimus koostöö isegi paremini. Ka „Teises Casanovas” osales palju tantsijaid, ent Itaalia teatrisüsteemi tõttu on keeruline leida võimalusi lisaproovideks. Kui aga siin on vaja veel proove teha, on tantsijad kohe valmis mulle – küllap ka kõigile teistele koreograafidele – vastu tulema. See on suurim pluss Eesti Rahvusballeti kasuks. Samuti korralduslik külg. Ööbisin teatri külalistemajas. Imeline! Sain pärast ärkamist minna kohe proovisaali ja asuda tööle – mitte mingeid väliseid segajaid ega takistusi. Loominguks on siin suurepärased tingimused ja igasugune abi on kohe käepärast. Mulle oli see väga meeldiv üllatus.

Teie ballet „Medea” põhineb müüdil. Kas eeldate publikult selle tundmist või on lugu mõistetav ka eelteadmisteta?

Arvan, et seda balletti on hõlbus mõista ka müüti tundmata. Muidugi võib tausta teadmine pakkuda rahuldust, saab jälgida seoseid, kuidas koreograaf on tõlgendanud tantsukeeles kurjust, reetmist, tugeva naise absurdini küündivat armastust. Püüdsime libretisti Marco Gandiniga olla jutustajatena väga

Sest mulle meeldib veri! Teen muidugi nalja. Valisin Medeia, sest tegemist on erandliku müüdiga. Selle peategelane on tugev naine ning näiteks minu kodumaal läheb see lugu inimestele eriti korda nüüd, kui naise roll ühiskonnas on kasvanud. See tragöödia on tõeliselt muljetavaldav näide, kui kaugele võib minna naine oma armastuses. Levinud arusaama kohaselt on Medeia lihtsalt rumal, paheline või hullumeelne naine. Selles peitub tõetera, aga see pole kaugegtki kogu tõde. Müüdi tausta uurides selgub, et antiikajal oli lastel, kelle isa oli pere maha jätnud, väga trööstitu saatus. Ühiskond ei võtnud neid omaks ja keegi ei kandnud nende eest hoolt. Pärast Iasoni reetmist otsustab Medeia lapsed sellest saatuses säästa ja tapab nad. Muidugi on naise otsus paranoiline, meeleeheitlik ja kindlasti väär, kuid ei tulene üksnes tema hullusest ega kättemaksuist. Ta lihtsalt armastab oma lapsi liiga palju, et jätta nad isa uue naise ja ühiskonna meeleva. Mulle on see naise armastuse piirituse äärmiselt võimas sümbol ja eelkõige sellepärast otsustasin luua koreograafia just Medeia müüdi.

Kas selles müüdis peitub midagi, mida saab väljendada, avada vaid tantsukeele kaudu, mida ei ole suutnud filmid, Euripidese näidendi arvukad lavastused ega muud tõlgendused?

Kindlasti! Uue teose kallale asudes teen alati taustauuringu, kogun informatsiooni, tutvun varasemate tõlgendustega. Mulle meeldib väga filmikunst, nii et vaatan alati palju igasuguseid filme. Praegusel juhul vaatasin nii Pier Paolo Pasolini filmi Maria Callasega kui ka Lars von Trieri tõlgendust. Muidugi lugesin ka Euripidese tragöödiat, ent süžee põhiliini võtsin siiski filmist, millel on tragöödiaga mõned pisierinevused.

juhtunusse sisse, toob see lausa kanna naha ihule. Juba esimesel korral orkestriga finaali kuulates oli see minu arvates imeline. Muidugi tuleneb juba libretost, et lugu ei ole õnneliku lõpuga, ent muusika, valgus, kostüümid ja muidugi tantsijad on fantastilised ning võimendavad neid emotsioone.

Olen tantsijatega äärmiselt rahul, nii kõigi solistidega kui ka rühmaga. Eriti keeruline on veel nii noori inimesi haarata kaasa loosse, kus ema tapab oma lapsed. Pole sugugi hõlbus ette kujutada, et keegi on millekski selliseks võimeline. Ei saa unustada ka lavastuses osalevaid lapsi. Kuidas neile selgeks teha, et etenduse lõpus nad surevad ja on kaetud rohke verega? Kuidas seletada neid hirmutamata, et tegemist on vaid mänguga? Kõigile raskustele vaatamata on nad väga taibukad ja täpsed, mistõttu on eelkõige viimane stseen tõeliselt lummutav. Loodan, et publik saab elamuse.

Kas teil on juba uusi mõtteid koostööks Eesti Rahvusballetiga?

Jaa, muidugi! Rääkisin oma loomingulise meeskonnaga ja kui peaks võimalus tekkima, pakun Toomas Edurile välja „Macbethi”, mille põhjal pole just palju ballette loodud, ent see on samuti väga ilus ja võimas lugu. Nagu juba ütlesin, on Estonia teater imeilus paik loominguks, sest pühendumus igas osakonnas – dekoratsioon, kostüüm, grimm – soodustab keskendumist. Ei mingit stressi ega tähelepanu hajumist. Töötasin *maestro* Vello Pähnaga ka La Scalas, ta on suurepärane. Juba esimesele orkestriga läbimängule polnud midagi ette heita. Seega oleksin tõepoolest huvitatud koostöö jätkamisest, aga eelistan ideede väljapakumise oodata. Kuigi ma ise olen väga rahul, kogu meeskond näib olevat õnnelik ning tantsijad väga huvitatud ja pühendunud, otsustab lõpuks siiski vaid üks – publiku aplaus.